

BARIŞ TOPLUMLARI OLARAK ANAERKİLLER: ANAERKİLLİĞİ YENİDEN DÜŞÜNMEK*

Heide GÖTTNER-ABENDROTH**
Çeviren: Ayşe SEZER***

ÖZ: Modern anaerkil araştırmaların bulguları, evrensel erkek egemenliği ve evrensel ataerkillik ideolojisiyle çelişmektedir. Modern anaerkil araştırmaları ise, ataerkil olmayan toplumları sadece araştırmak ve ulaşılan verileri sunmakla ilgilenir, bunlar; geçmişte var olanlar ve bir dereceye kadar hala aramızda olanlardır. Bu örüntüler, kadınların bir şekilde erkekleri yönettiği fikri, yani ataerkilliğin tersine çevrilmesi değil; istisnasız cinsiyet eşitliğine sahip toplumlardır ve çoğu durumda tamamen eşitlikçi toplumlardır. Hiyerarşiler, sınıflar ve cinsiyet tahakkümleri onlar tarafından bilinmemektedir. Onlar tahakkümsüz toplumlar olmakla birlikte, tahakküm ya da kontrol mekanizmaları, ancak belirli yönergeler ve kodlar tarafından sabitlenmektedir. Ekonomik düzeyde, anaerkillikler çoğunlukla tarım toplumlarıdır ve ekonomik düzey akrabalık ve evlilik ilişkilerinde, kendini malların hediye olarak dolaşması şeklinde gösterir. Bu tür toplumlardaki insanlar karşılıklılığın/imecenin tadını çıkarırlar: mal edinme açısından her avantaj veya dezavantaj, sosyal kurallar tarafından yönlendirilir. Sosyal düzeyde ise anaerkil toplumlar, annelik üzerine kuruludur ve klana dayanmaktadır. Annelik her toplumda en önemli işlevdir, çünkü annelik toplumun geleceği olan yeni nesilleri yaratır. Anaerkillikte tanrısallık içkindir, çünkü tüm dünya ilahi, *dişil ilahi* olarak kabul edilir. Bu durum, her şeyi yaratan *Büyük Tanrıça*, evrenin ve yaşayan her şeyi ortaya çıkaran ve dünyada *Büyük Ana* olarak bilinen/benimsenen kavramı da açıklamaktadır. Her kadın ve erkeğe, her bitki ve hayvana, en küçük çakıl taşına ve en büyük yıldızla, kısacası her şeye tanrısallık verilmiştir. Böyle bir kültürde her şey manevidir.

Anahtar Kelimeler: Anaerki, tanrıça, toplumsal cinsiyet, derin yapı, anaerkil politika

ABSTRACT: *The findings of modern matriarchal studies contradict the ideology of universal patriarchy and patriarchy. Modern matriarchal studies, on the other hand, are only concerned with researching non-patriarchal societies and presenting the data obtained, these are; those that existed in the past and are still with us to some extent. These patterns are not the idea that women somehow rule over men, namely the reversal of patriarchy; without exception, they are*

* Makalenin orijinal künyesi: Göttner-Abendroth, Hç (2008). "Re-thinking matriarchy". *Off Our Backs*. 38 (1), 49-52.

** Dr. Heide Goettner-Abendroth (www.goettner-abendroth.de) Almanya'daki Academy Hagia, Academy for Matriarchal Studies and Matriarchal Spirituality'nin kurucusu ve yöneticisidir (www.hagia.de). 2003 yılında (Lüksemburg/Avrupa) Birinci Dünya Anaerkil Araştırmalar Kongresi ve 2005'te (San Marcos, Teksas/ABD) İkinci Dünya Anaerkil Araştırmalar Kongresini düzenleyip yönlendirdi. Bir filozof ve kültür/toplum araştırmacıdır. Çalışmaları anaerkil araştırmalara odaklanmaktadır.

*** Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi /İstanbul - sezer17884555@hotmail.com (Orcid ID: 0000-0001-5021-3053)

gender-equal societies, and in most cases, they are purely egalitarian societies. Hierarchies, classes and gender domination are unknown to them. While they are societies without domination, mechanisms of domination or control are only fixed by specific guidelines and codes. At the economic level, matriarchies are mostly agricultural societies, and the economic level manifests itself in kinship and marital relations, as the circulation of goods as gifts. People in such societies enjoy reciprocity: every advantage or disadvantage in terms of acquisition is governed by social rules. At the social level, matriarchal societies are based on motherhood and are based on clan. Motherhood is the most important function in every society, because motherhood creates new generations who are the future of society. In matriarchy, divinity is immanent, because the whole world is considered divine, feminine divine. This situation also explains the concept known/adopted as the Great Goddess who created everything, the universe and everything living, and the Great Mother in the world. Every man and woman, every plant and animal, the smallest pebble and the biggest star, in short, everything has been given divinity. In such a culture, everything is spiritual.

Keywords: *Matriarchal, goddess, gender, deep structure, patriarchal politics*

Modern anaerkil araştırmaların bulguları, evrensel erkek egemenliği ve evrensel ataerkillik ideolojisiyle elişmektedir. Modern anaerkil araştırmaları ise, ataerkillik olmayan toplumlara sadece araştırmak ve ulaşılan verileri sunmakla ilgilenir, bunlar; geçmişte var olanlar ve bir dereceye kadar hala aramızda olanlardır. Bugün dünyanın her yerinde, Asya, Afrika, Amerika ve Pasifik bölgesindeki yerli halklar, anaerkil kalıplar gösteren geleneksel kültürleri beslemektedirler. Bu rntler, -her zamanki yanlış yorum gibi - kadınların bir Şekilde erkekleri yönettiği fikri, yani ataerkilliğin tersine çevrilmesi değil; istisnasız cinsiyet eşitliğine sahip toplumlardır ve çoğu durumda tamamen eşitlikçi toplumlardır. Hiyerarşiler, sınıflar ve cinsiyet tahakkümleri onlar tarafından bilinmemektedir. Onlar tahakkmsz toplumlar olmakla birlikte, tahakküm ya da kontrol mekanizmaları, ancak belirli yönergeler ve kodlar tarafından sabitlenmektedir.

Anaerkillikte eşitlik, yalnızca farklılıkların aynı seviyeye getirilmesi anlamına gelmez. Cinsiyetler ve nesiller arasındaki doğal farklılıklara saygı duyulur ve onurlandırılır. Ancak farklılıklar ataerkillikte olduğu gibi hiyerarşilere yol açmaz. Farklı cinsiyet ve kuşakların her birinin kendi değeri ve saygınlığı vardır ve birbirini tamamlayan bir faaliyetler sistemi aracılığıyla birbirlerine bağımlıdırlar. Bunu toplumun tüm seviyelerinde görebiliriz: ekonomik seviye, sosyal seviye, politik seviye ve ayrıca dünya görüşlerini ve inançları içeren kültürel seviye... Daha doğrusu anaerkillikler, bir denge sağlamaya büyük zen gösterilen, tamamlayıcı eşitliğin sağlandığı toplumlardır. Bu, cinsiyetlerle nesiller arasındaki ve insanlarla doğa arasındaki denge için geçerlidir; bu durum barışıl bir tavır yaratır. Adil ve barışıl bir toplumun yaratılmasını desteklemek için yeni bir felsefe ve yeni bir vizyon arayanlar için anaerkilliği bu kadar çekici kılan da budur. Bu tür toplum rnekleri Őunlardır: Güneybatı in'deki Mosuo'nun geleneksel kültürü; Batı Sumatra'daki Minangkabau'nun geleneksel kültürü; Hindistan, Meghalaya'daki Khasi ve Garo'nun geleneksel kültürü; Batı Afrika'daki Akan

halklarının geleneksel kültürü; Berberi halklarının, özellikle de Kuzey Afrika'daki kabilelerin geleneksel kültürü ve Kuzey Amerika'daki Iroquoian halklarının geleneksel kültürü, anaerki yapının en önemli örneklerini oluşturur.¹

Anaerki Toplumun Derin Yapısı

Duruma göre kültürlerarası araştırmalara dayanarak, anaerki toplumların tüm seviyelerindeki işlevsel yapıları ve yönergeleri özetledim. Bu şekilde anaerki toplumun derin yapısı ortaya çıktı ve şimdi bunun hakkında yazmak istiyorum. Her toplumun dört farklı seviyesinden bahsediyorum: ekonomik seviye, sosyal kalıplar seviyesi, politik karar verme seviyesi ve kültürel seviye...

Ekonomik düzeyde, anaerkillikler çoğunlukla tarım toplumlarıdır ve ekonomik düzey akrabalık ve evlilik ilişkilerinde, kendini malların hediye olarak dolaşması şeklinde gösterir. Bu sistem, malların özel bir kişi veya özel bir grup tarafından biriktirilmesini engeller; aksine, karşılıklı yardımlaşmayı temel alarak, ekonomik eşitlik ilkeleri bilinçli olarak korunur ve toplum birikimsiz ve eşitlikçi kalır.

Bu tür toplumlardaki insanlar karşılıklılığın/imecenin tadını çıkarırlar: mal edinme açısından her avantaj veya dezavantaj, sosyal kurallar tarafından yönlendirilir. Örneğin, köy şenliklerinde zengin klanlar tüm sakinleri misafir eder. Bu zengin klan üyeleri, yıllık festivallerden birinin ziyafetini, ritüellerini, müziğini ve danslarını düzenler ve servetlerini tüm komşularına saf bir hediye olarak verirler. Bununla da şereften başka bir şey kazanmazlar. Bir sonraki festivalde bir diğer şanslı klan köydeki veya mahalledeki herkesi davet ederek kendini açacak, hepsini eğlendirecek ve hediyeler verecektir. Genel tutum bu olduğu için anaerki ekonomi, gerçek anlamda (Genevieve Vaughan'ın formüle ettiği gibi) bir "*hediye ekonomisi*" olarak adlandırılabilir. Bu nedenle, ekonomik düzeyde anaerkillikler, barışın temeli olan dengeli bir ekonomi yaratır. Bu özelliklerinden dolayı onlara, hediyelerin dolaşımına dayanan *ekonomik karşılıklık* toplumları diyorum.

Sosyal düzeyde ise anaerki toplumlar, annelik üzerine kuruludur ve klana dayanmaktadır. Annelik her toplumda en önemli işlemdir, çünkü

¹ Bu kültürler için kaynaklar oldukça fazladır. Hepsi ana eserim Matriarchy'nin (1991, 1998, 2000'de Almanca olarak yayınlandı) üç cildinden alıntılanmıştır. Bu kaynaklar basit ve doğrudan bir şekilde kullanılamaz, ancak onları ayrıntılı bir ideolojik eleştiri yöntemiyle incelemek zorunda kaldım. Bu yöntem aynı zamanda ana çalışmam olan 1. Ciltte de sunulmaktadır. Şu anda, bu eser İngilizceye çevrilmiştir ve gelecek yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde satışa sunulacaktır. İyi bir araştırma için, Anaerki Araştırmalar üzerine iki Dünya Kongresi'nin kitap belgeleri kullanılabilir: First World Congress on Matriarchal Studies: "Societies in Balance" (Luxembourg/Europe/2003) and The Second World Congress on Matriarchal Studies: "Societies of Peace" (San Marcos, Teksas/ABD/2005), Heide Goettner-Abendroth (ed.), Toronto, Kanada, 2008, Inanna Press. Bu kitapta, halen var olan anaerki toplumların birçok konuşmacısının ve bu toplumları inceleyen kadın araştırmacıların derslerine yer verilmiştir. Her ders birçok kaynak içerir. (www.goettner-abendroth.de)

annelik toplumun geleceği olan yeni nesilleri yaratır. Ancak burada iki noktayı açıklığa kavuşturmak gerekiyor:

1. Anaerkilliklerde anne olarak kabul edilmek için biyolojik anne olmak gerekli değildir, çünkü anaerkillikler bir grup kız kardeşin ortak anneliğini uygular. Her bir kız kardeşin mutlaka çocuğu olmak zorunda değildir ve biyolojik anne olma fikri tamamen kadına aittir, ancak hepsi birlikte, herhangi birinin sahip olduğu çocukların "anneleri"dir. Bu annelik, kadınların kendi hayatlarına karar verme özgürlüğü üzerine kuruludur.

2. Anaerkillikte biyolojik bir olgu olarak ortaya çıkan anneliğe o kadar önem verilir ki, kültürel bir modele dönüştürülür. Bu model, ataerkilliğin anneliği kavramsallaştırma ve kullanma biçiminden çok, insanlık durumuna daha uygundur. Elbette ataerkillikler, herhangi bir kültür kadar anneliğe bağlıdır, ancak anneliğin önemini görünmez kılmaya çalışırlar. Bu, kadınları ve özellikle anneleri köle yapmakla sonuçlanır. Anaerkil toplumlarda insanlar, anaerkillik ilkesine göre oluşturulmuş büyük akrabalık grupları halinde bir arada yaşarlar; yani, akrabalık yalnızca kadın soyunda kabul edilir. Klanın adı ve tüm sosyal konumlar ve siyasi unvanlar, annenin soyundan geçer. Böyle bir ana klan, en az üç kadın kuşağından ve her kadın kuşağının erkek kardeşleri olan doğrudan ilişkili erkeklerden oluşur. Çoğu durumda ana klan, büyük bir klan evinde yaşar. Kadınlar orada kalıcı olarak yaşarlar, çünkü kızlar ve torunlar evlendikleri zaman annelerinin klan evinden asla ayrılmazlar. Buna, anaerkillik denir.

En önemlisi de kadınların klanın malları, evleri ve özellikle de besin kaynakları üzerinde -yani tarlalar ve yiyecek üzerinde- tasarruf gücüne sahip olmalıdır. Bütün mallar aşiret anasına, reis anaya verilir ve o -bütün aşiret üyelerinin anası- bunları çocukları ve torunları arasında eşit olarak dağıtır. Bu karakteristik özellik, anasoyluluk ve anaerkillik, kadınlara o kadar güçlü bir konum verir ki, bu toplumlar "anaerkil"dir (sadece anaerkil değil). İşte burada ekonomik ve sosyal yapılara nüfuz eden ve tüm toplum için bir barış kaynağı olan anneliğin değerini görebiliriz.

Farklı klanlar, özellikle iki klan grubu arasındaki karşılıklı evlilik sistemi olmak üzere, evlilik kalıplarıyla birbirine bağlıdır. İki klan arasındaki evlilik, bireyler arasındaki evlilik değil, topluluk evliliğidir. Bu, iki klan arasındaki eski bir bağ kurma geleneğidir ve bir karşılıklı yardımlaşma sistemini temeline alır.

Evliler annelerinin evlerini terk etmezler, kendi ana-klanlarında kalırlar. En eski kalıpların hala kullanıldığı yerlerde erkekler, sevgililerinin veya eşlerinin klan evine onlarla tanışmak için giderek "evlilik ziyareti" denilen şeyi uygularlar. Ama orada sadece geceleri misafir olurlar ve sabah ayrılmaları gerekir. Eşlerinin, çocukları ile ilgili hak ve görevleri yoktur, bunun yerine kendi annelerinin evlerinde hak ve görevleri vardır ve kendi kız kardeşlerinin çocuklarına "sosyal baba" gibi davranırlar. Tüm klanlar arasındaki ek evlilik kalıpları nedeniyle, anaerkil bir köyde veya bir kasabanın mahallesindeki herkes, doğum veya evlilik yoluyla diğer herkesle

akrabadır. Bu ilişki ağları, herkesin "anne", "kız kardeş" veya "kardeş" olduğu, yani eşitler arasında sevgi ve özen bağları oluşturmak anlamına gelen bir "büyük aile" oluşturmak için bilinçli olarak üretilir. Bu nedenle anaerkillere, hiyerarşik olmayan, *anaerkil akrabalığın yatay toplumlari* diyorum.

Bir barış toplumu için belirleyici faktör, siyasi kararlar alma sürecidir. Anaerkil toplumlarda, siyasi uygulama, her karar için oybirliği anlamına gelen fikir birliği ilkesini takip eder. Bu ilkeyi hayata geçirmek için iyi organize olmuşlardır ve anaerkil, yine akrabalık çizgisinde başlayarak devam eder. Klan evinde kadınlar ve erkekler, ev işlerinin tartışıldığı bir mecliste toplanır. Herkesin sadece bir oyu vardır, hiçbir üyesi dışlanmaz. Kapsamlı bir tartışmadan sonra, her karar oy birliği ile alınır; gerçek eşitliğin temeli budur. Aynı durum tüm köy için de geçerlidir. Bütün köyü ilgilendiren meseleler tartışılacağı zaman her klan evinden olan delegeler köy meclisinde toplanır. Bu delegeler, klanların reisleri veya klanı temsil etmek üzere seçtikleri kardeşler ve oğulları olabilir. Tüm klan evlerinin mutabakatı olmadan tüm köyü ilgilendiren hiçbir karar alınamaz. Bu, delegelerin kararları kendilerinin almadığı anlamına gelir; sadece klan evlerinde alınan kararları iletirler. Köyün iletişim sistemini sürdürürler ve tüm köy, fikir birliğine varana kadar köy konseyi ile klan evleri arasında gidip gelirler. Aynı durum bölgesel düzeyde de geçerlidir. Tüm köylerden gelen delegeler, bölge konseyinde topluluklarının kararlarını tartışmak için toplanır. Yine, delegeler, yalnızca iletişimin taşıyıcıları olarak işlev görür. Köy delegeleri ve aşiret delegeleri, bölgenin tüm bireyleri fikir birliğine varana kadar köy meclisi ile bölge meclisi arasında ileri geri hareket eder. Tüm siyasetin kaynağı halkın yaşadığı klan evleridir ve bu şekilde gerçek bir "taban demokrasisi" hayata geçirilir. Elbette, bu siyasi sistemin temelleri, hediye vermeye ve anasoylu akrabalık toplumunun "büyük ailesi"ne dayanan karşılıklılık ekonomisidir. Bu nedenle onları, politik bakış açısıyla, *anaerkilleri eşitlikçi fikir birliği toplumlari* olarak adlandırıyorum. Bu siyasi kalıplar, siyasi gücün birikmesine izin vermez. Tam da bu anlamda, tahakkümden özgürdürler: Ne bir yönetici sınıfı, ne de ezilmiş insan sınıfı vardır. Ayrıca bir gurubun çoğunluğu üzerinde tahakküm kurmak için gerekli olan savaşılar, polisler veya kontrol eden ve cezalandıran kurumlar gibi "infaz kurumlarına" ihtiyaç duymazlar.

Anaerkil toplumlarda, siyasi uygulama, her karar için oybirliği anlamına gelen fikir birliği ilkesini takip eder.

Ancak derin, destekleyici ve her şeyi kapsayan bir manevi tutum olmasaydı, böyle bir toplumsal sistem bir bütün olarak işlemezdi. Tüm anaerkillerde durum böyledir. Çünkü manevi ve kültürel düzeyde, anaerkil toplumlarda, yaratılmış dünyanın "ölü madde" olarak ele alındığı, görünmez, dokunulmaz, anlaşılmaz ve aynı zamanda her şeye kadir bir Tanrı'ya dayanan dinleri yoktur. Aksine: anaerkillikte tanrısallık içkindir, çünkü tüm dünya ilahi, *dişil ilahi* olarak kabul edilir. Bu durum, her şeyi yaratan *Büyük*

Tanrıça, evrenin ve yaşayan her şeyi ortaya çıkaran ve dünyada *Büyük Ana* olarak bilinen/benimsenen kavramı da açıklamaktadır. Her kadın ve erkeğe, her bitki ve hayvana, en küçük çakıl taşına ve en büyük yıldıza, kısacası her şeye tanrısallık verilmiştir. Böyle bir kültürde her şey manevidir. Festivallerinde "çeşitlilik zenginliktir" ilkesini takip ederek, kendilerine özgü saygınlıklarında çeşitli ifadeleriyle doğa; farklı yetenek ve görevlere sahip farklı klanlar; farklı cinsiyetler ve farklı nesillerle mevsimlerin döngüsünü ve yaşamın döngüsünü takip eden her şey kutlanır. Kutsal ve seküler arasında bir ayırım yoktur, bu nedenle ekim ve hasat, yemek pişirme ve dokuma, ev inşa etme ve yolculuk yapma gibi günlük görevlerin tümü de ritüelistik öneme sahiptir. Kısacası bu toplumlarda, bir anlamda her şeye nüfuz eden, kutsal olandır. Bu sebeple eğer tabiat, tüm yeryüzü ve kozmos dahil, kutsal kabul ediliyorsa, o zaman insanlar da kendi esenliklerini en iyi şekilde sağlamak için doğaya tapacak ve onunla barışık yaşayacaktır. Bu nedenle manevi düzeyde anaerkillikleri, *İlahi Dişil* veya *Tanrıça'nın kutsal toplumları ve kültürleri* olarak tanımlıyorum.

Anaerkil Politika

Modern anaerkil araştırmalar, temelde barışçıl olan ataerkil olmayan, eşitlikçi sosyal, politik ve kültürel kalıplar hakkında bilgiler ortaya koymaktadır. Bu bilgiye, küresel olarak yıkıcı ataerkilliğin bu geç evresinde acilen ihtiyaç duyulmaktadır. Bugün, anaerkil kalıpların hem şimdiki hem de gelecekteki toplumlar için büyük bir önemi olduğu giderek daha açık hale gelmektedir. Çünkü anaerkillikler, asla uygulanamayacak felsefi kavramlara göre inşa edilmiş soyut ütopyalar değildir. Aksine, bugüne kadar uzun tarihsel dönemler boyunca var olmuşlardır. Muazzam miktarda entelektüel reaktivite ve pratik deneyim içererek insanlığın kültürel bilgi deposuna vazgeçilmez bilgi ve deneyimler katmışlardır. Değerleri, hayatın ihtiyaçlara dayalı, şiddet içermeyen, barışçıl ve sadece insancıl olacak şekilde nasıl düzenlenebileceğini gösterir.

Yeni eşitlikçi ve barışçıl bir toplum için bazı önerilerde bulunmak istiyorum. Bunun yolunun adı "Anaerkil Politika"dır. Tabii ki, geleneksel anaerkil toplumları taklit edemeyiz, ancak binlerce yılın birikimine -teorik ütopyaların aksine- onlardan çok fazla teşvik ve içgörü kazanabiliriz.

Ekonomik olarak, anaerkillerin verdiği ders -bence- yerel ve bölgesel birimlere dayalı yeni bir geçim ekonomisi bulmaktır. Bu ekonominin toplulukları kendi kendine yeterli bir şekilde çalışır ve hediyeleşme çevreleri yaratır. Ortaya çıkan yaşam kalitesi onlar için çok miktarda mal üretmekten daha önemlidir. Kadınlar bu ekonomik yapıların dayanak noktasıdır, bunu çok iyi bilirler. Dolayısıyla kadınların inisiyatifiyle oluşturulan bölgeselleşme ve hediyeleşme çevreleri anaerkil bir ekonominin araçlarıdır.

Sosyal düzeyde, yakınlık temelinde gruplar ve topluluklar oluşturmak ve desteklemek gerektiğini düşünüyorum. Bunlar geleneksel mevcut topluluklar veya alternatif yeni topluluklar olabilir. Bu yakınlık

toplulukları, kendilerini kardeş gibi hissedilen üyeler arasında manevi-felsefi bir ilişki temelinde oluşur ve "sembolik klanlar" olarak adlandırılabilirler. Sembolik klanlar, kadınlar tarafından başlatılıp yönetilirse anaerik olma eğilimindedirler. Belirleyici faktör, insanlığın geleceği olan kadınların ve özellikle çocukların ihtiyaçlarıdır.

Siyasi düzeyde, anaerik uzlaşma ilkesi, gerçekten eşitlikçi bir toplum için son derece önemlidir. Konsensüs ilkesi, yeni anaerik topluluklar inşa etmenin temelidir. Bu ilkeye göre, bu yeni sembolik matrislerin küçük birimleri gerçek karar vericilerdir, ancak bu yalnızca bölgesel düzeye kadar uygulanabilir. Geçim perspektifine göre siyasi amaç, büyük ulus devletler, devlet birlikleri ve süper güçler değil, gelişen ve kendi kendine yeterli bölgelerdir.

Kültürel düzeyde, anaerikliklerin vereceği ders, tüm hiyerarşik dinleri mutlak hakikat iddiasıyla bırakmaktır. Bunun yerine dünyayı kutsal kabul edip sevmek ve korumak gerekir, çünkü anaerik kültüre göre dünyadaki her şey ilahidir. Bu şekilde, anaerik maneviyat bir kez daha her şeye nüfuz edebilir ve böylece günlük yaşamın doğal bir parçası haline gelebilir. Aynı zamanda, yine anaerik hoşgörü ortaya çıkmaktadır, çünkü hiç kimse hiçbir şeye "inanmak" zorunda değildir. Dogma ve öğretisi yoktur; ancak sürekli ve çok yönlü kutlamalar vardır. Bu anlamda, eşitlikçi bir topluma giden yol, soyut bir ütopyik kurgu değil, açık ve somuttur. Ben buna "anaerik model" diyorum. Bu, barış yapımcıların tüm farklı eylemlerini daha güçlü kılmak adına bütünleştirici pratik bir kılavuz haline gelebilecek açık bir vizyondur. Bu anlamda adil ve barışçıl bir dünya toplumuna giden yolda hep birlikte yürüeyebiliriz.

"İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi'nin (COPE) Davranış Kuralları" çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of "Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)":

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Makale konusu ve kapsamı etik kurul onay belgesi gerektirmemektedir. / *The subject and scope of the article do not require an ethics committee approval.*

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / *There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.*